

19. Posiedzenie Rady Członków EBLIDA

(Malaga, 26 maja 2011 r.)

Dn. 26 maja 2011 r. w hiszpańskiej Maladze odbyło się dziewiętnaste posiedzenie Rady Członków EBLIDA (EBLIDA Council Meeting for Members), w którym wzięło udział 60 osób. Stowarzyszenie EBLIDA (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations, <http://www.eblida.org>) jest główną europejską organizacją pozarządową, wyrażającą opinie i stanowiska środowiska bibliotekarzy w Komisji Europejskiej, Parlamencie Europejskim oraz w innych instytucjach Unii Europejskiej. EBLIDA liczy obecnie 137 członków reprezentujących 37 krajów, w tym 52 ze statusem Full Members. Od ubiegłego roku wszystkie kraje członkowskie Unii Europejskiej są reprezentowane w EBLIDA. Ambicją organizacji jest włączenie do niej na zasadzie członków stowarzyszonych organizacji bibliotekarskich oraz bibliotek z krajów europejskich należących do Rady Europy.

Na spotkaniu w Maladze podsumowano sukcesy i porażki minionego roku, a także przedstawiono plany na najbliższy rok. Najważniejsze działania EBLIDA dotyczyły: prawa autorskiego, starań o rozpoczęcie prac nad wspólną polityką UE na rzecz rozwoju bibliotek, lepszego wykorzystania potencjału bibliotek w programach Unii Europejskiej na lata 2014-2020, dotyczących kultury oraz wypracowania bardziej profesjonalnego modelu rzecznictwa środowisk bibliotekarskich w instytucjach Unii Europejskiej.

EBLIDA realizuje większość działań w czterech grupach roboczych: EGIL (Expert Group on Information Law), EGCIS (Expert Group on Culture and Information Society), ILEG (Information and Library Education Group), EGDO (Expert Group on Digitization and Online Access).

PRAWO AUTORSKIE

W 2010 r. nastąpiła zmiana na stanowisku przewodniczącego EGIL, najstarszej i nadal najważniejszej grupy EBLIDA. Przewodnictwo po Tobym Baintonie z Wielkiej Brytanii objął Harald von Hielmcrone z Państwowej i Uniwersyteckiej Biblioteki w Aarhus, jeden z najbardziej zaangażowanych europejskich ekspertów w dziedzinie prawa autorskiego stosowanego w bibliotekach i w środowisku internetowych zasobów cyfrowych. EGIL brała udział w wielu konsultacjach poprzedzających ogłoszenie przez Komisję Europejską 24 maja 2011 r. projektu *Dyrektywy o niektórych dozwolonych użyciach tzw. dzieł osieroconych* (Dyrektywa 2011/0136 COD). Projektowana dyrektywa ma umożliwić korzystanie z utworów, które podlegają ochronie prawnej, ale których właściciela autorskich praw majątkowych nie można ustalić lub odnaleźć. Korzystanie z dzieł osieroconych ma – zgodnie z projektem *Dyrektywy* – umożliwić digitalizację, ochronę

nę i niekomercyjne udostępnianie zasobów przez takie instytucje publiczne jak: biblioteki, archiwa czy filmoteki. Na ostatnim etapie opracowania *Dyrektywy*, przedstawiciel EBLIDA wyrażał wspólne stanowisko IFLA, LIBER oraz wielu europejskich bibliotek akademickich i narodowych. Prezentowane uwagi dotyczyły: rozszerzenia definicji dzieł osieroconych i stosowania tego prawa nie tylko do książek i czasopism, ale także do innych typów dokumentów: map, rycin, nut, materiałów audiowizualnych, rękopisów itp.; uproszczenia stosowania procedur w przypadku dzieł, do których prawa ma wiele podmiotów; możliwości udzielania rozszerzonych licencji przez organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi. Ogłoszony przez Komisję Europejską projekt *Dyrektywy* dotyczącej dzieł osieroconych nie uwzględnia niektórych propozycji EBLIDA i innych środowisk związanych z bibliotekami, toteż EBLIDA będzie nadal prowadzić akcje lobbujące wśród członków Parlamentu Europejskiego i w Komisji Europejskiej. Elastyczne rozwiązania spornych kwestii prawnych dotyczących dzieł osieroconych będą miały istotny wpływ na rozwój cyfrowych bibliotek.

Przewodniczący grupy EGIL reprezentował także wspólne stanowisko środowisk bibliotekarskich podczas spotkań organizowanych od jesieni 2010 r. przez Copyright Unit Komisji Europejskiej, na których uzgadniano zasady postępowania w przypadku digitalizacji utworów chronionych prawem autorskim, niedostępnych na rynku księgarskim. Efektem tych spotkań jest dokument zaakceptowany przez wydawców, bibliotekarzy, organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi pt. *Memorandum of Understanding on Key Guiding Principles on the Digitisation and Making Available of Out-Of-Commerce Works*, który będzie podstawą dalszych prac Komisji Europejskiej.

EBLIDA brała czynny udział w przygotowaniu dokumentu ogłoszonego 5 maja 2011 r. przez Parlament Europejski pt. *Copyright for Creativity Declaration*, który wzywa PE i kraje członkowskie do działania na rzecz tworzenia elastycznego, zrównoważonego i jednolitego systemu wprowadzania wyjątków w prawie o ochronie własności intelektualnej, co pozwoli efektywniej wspierać rozwój europejskiej gospodarki opartej na wiedzy.

Wspólny udział EBLIDA, LIBER i innych organizacji bibliotekarskich w opracowywaniu dokumentów Komisji Europejskiej ograniczających monopol właścicieli praw autorskich okazał się skuteczniejszy niż w latach poprzednich.

EUROPEJSKA POLITYKA BIBLIOTECZNA

Działania na rzecz realizacji na poziomie UE założeń polityki bibliotecznej, zwłaszcza odnoszących się do przyszłości bibliotek publicznych, są jednym z zadań EBLIDA zapisanych w dokumencie *EBLIDA Strategy 2010-2013: Lobbying for libraries*, będących rozwinięciem i konkretyzacją celów wyrażonych w tzw. *Deklaracji Wiedeńskiej*, przyjętej w 2009 r. przez EBLIDA i NAPLE (National Authorities on Public Libraries in Europe). W działaniach na rzecz umocnienia pozycji bibliotek publicznych w społeczeństwie wiedzy głównym partnerem EBLIDA jest właśnie NAPLE. W 2010 r. EBLIDA nie mogła wykazać się widocznymi postępami w tworzeniu podstaw europejskiej polityki bibliotecznej, niemniej konsekwencja w podejmowaniu inicjatyw służących popularyzacji tej idei daje nadzieję na pozytywny oddźwięk w następnych dwóch latach. Podczas drugiego europejskiego kongresu na temat włączania wszystkich grup społecznych do korzystania z cyfrowych zasobów i usług (*II European Congress on E-Inclusion: Delivering Digital Europe in Public Libraries, Bruksela, wrzesień 2010*, (<http://www.ecei10.eu>), EBLIDA i NAPLE zorganizowały warsztaty pod hasłem *European Policy for Public Libraries*, na których dyskutowano o założeniach polityki bibliotecznej przedstawionych przez EBLIDA w *Deklaracji Wiedeńskiej* oraz w referacie *Repositioning European Public Libraries*. Celem europejskiej polityki bibliotecznej powinno być wspieranie rozwoju nowych, łatwo dostępnych

i zróżnicowanych usług bibliotecznych. Główne wyzwania dla bibliotek publicznych to przyspieszenie tworzenia publicznie dostępnych bibliotek cyfrowych oraz poprawa jakości fizycznej przestrzeni bibliotek. Biblioteki działające w atrakcyjnych i funkcjonalnych siedzibach powinny ułatwiać mieszkańcom zaspokajanie potrzeb w takich obszarach, jak: edukacja ustawiczna, dostęp do informacji i wiedzy, korzystanie z elektronicznych usług i cyfrowych zasobów, inspirowanie twórczego rozwoju mieszkańców. Biblioteki powinny także wspomagać budowanie wspólnej lokalnej tożsamości ułatwiającej mieszkańcom zakorzenienie w tradycji oraz upowszechnianie postaw wspólnotowych. Warsztaty były okazją promocji idei europejskiej polityki bibliotecznej. Działania EBLIDA i NAPLE przewidziane w najbliższym czasie to opracowanie tzw. białej książki ukazującej sytuację bibliotek publicznych w poszczególnych krajach oraz starania o dotację z UE na utworzenie Centrum Wiedzy i Informacji dla Bibliotek (Knowledge and Information Centre – KIK), który byłby webowym ośrodkiem informacyjnym dla bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej, udostępniał bezpłatnie fachowe podręczniki i przewodniki, a także tworzyłby europejską sieć rzecznictwa bibliotekarzy.

KONSULTACJE EBLIDA DOTYCZĄCE PRZYSZŁYCH PROGRAMÓW KULTURALNYCH UE

EBLIDA brała udział w wielu konsultacjach dotyczących przyszłego programu finansowania kultury w UE, m.in. przygotowano odpowiedź na zieloną księgę opracowaną przez Departament Edukacji i Kultury Komisji Europejskiej *Unlocking the potential of culture and creative industries* (<http://www.eblida.org/uploads/eblida/15/1280817158.pdf>) oraz stanowisko w ramach konsultacji założeń przyszłego programu dla kultury Unii Europejskiej (<http://www.eblida.org/uploads/eblida/19/1292488733.pdf>). EBLIDA przyłączyła się też do kampanii rzecznictwa na rzecz kultury „We are more” w ramach Culture Action Europe. We wszystkich przypadkach przypomina o niewykorzystanych możliwościach bibliotek w realizowaniu społecznych i kulturalnych programów rozwojowych.

W najbliższych latach EBLIDA zapowiada ściślejszą i bezpośrednią współpracę ze swoimi członkami poprzez konsultacje, ankiety, zbieranie danych.

Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska

Tekst wpłynął do Redakcji 17 sierpnia 2011 r.

„Jeden zawód, jedna przyszłość?”

Konferencja Towarzysząca

19. Posiedzeniu Rady Członków EBLIDA

(Malaga, 27 maja 2011 r.)

Dn. 27 maja 2011 r. odbyła się w Maladze konferencja „Jeden zawód, jedna przyszłość?” (One profession, one future?) zorganizowana wspólnie przez EBLIDA, NAPLE (National Authorities on Public Libraries in Europe) i Federację Hiszpańskich Stowarzyszeń Bibliotecznych (FESABID). Tytuł konferencji odnosił się do przyszłości bibliotek w świecie zdominowanym przez elektroniczne środki komunikacji. Referat wprowadzający wygłosiła Maria Martin-Prat de Abreu, nowa dyrektor Unit Copyright and Knowledge-based Economy Komisji Europejskiej (Dział ds. Prawa Autorskiego i Gospodarki Opartej na Wiedzy). Przedstawiła ogólne założenia polityki unijnej wobec ochrony praw autorskich. Zapowiedziała

zwrócenie większej uwagi na wpływ kryzysu na sytuację bibliotek, edukacji i kultury, zwłaszcza w kontekście nie najlepszych wyników badań przeprowadzonych przez OECD, z których wynika, że ok. 20 procent mieszkańców państw UE nie posiada umiejętności korzystania z elektronicznych źródeł informacji i elektronicznych usług. W tej sytuacji Komisja Europejska zaczyna doceniać rolę bibliotek publicznych w programach przeciwdziałania e-wykluczeniu.

Pierwsza sesja konferencji pt. *E-innovation, e-books and new online services in libraries* (E-innowacje, e-książki i nowe usługi online w bibliotekach) poświęcona była nowej wizji usług bibliotek publicznych. Jens Thourhauge, dyrektor Duńskiej Agencji do Spraw Bibliotek i Mediów, przedstawił nowe wyzwania bibliotek związane z włączeniem do tradycyjnych usług bibliotecznych wypożyczania elektronicznych mediów. Podkreślił, że biblioteka publiczna to nadal fizyczne miejsce spotkań, przestrzeń, którą należy lepiej wykorzystać do wspierania edukacji, twórczych zainteresowań, wymiany poglądów, integracji lokalnych społeczności oraz innych społecznych, kulturalnych i edukacyjnych potrzeb mieszkańców.

Głównym tematem tej części konferencji było wykorzystanie książek elektronicznych w bibliotekach. Rynek książek elektronicznych szybko rośnie. Przewiduje się, że w 2015 r. może osiągnąć do 20% wartości rynku wydawniczego. Od 2007 r., kiedy pojawiły się łatwe w obsłudze czytniki Kindle, biblioteki publiczne, wspierane przez rządowe programy, zaczęły testować możliwość zakupu i wypożyczania książek w formacie e-booków. Na konferencji przedstawiono doświadczenia belgijskie (Bibnet.be), niemieckie (DiViBib), hiszpańskie, a także w dyskusji – przykłady: brytyjski, holenderski i norweski. Z prezentacji wynika kilka wniosków.

1. Obecne przepisy prawne dotyczące prawa autorskiego i wypożyczeń w bibliotekach regulują wyłącznie zasady udostępniania publikacji drukowanych. Wobec braku innych uregulowań wydawcy traktują książki elektroniczne jak drukowane, tj. biblioteka może w jednym czasie udostępniać książkę tylko jednemu czytelnikowi, niezależnie od tego czy na miejscu, czy online. Niektórzy wydawcy kwestionują możliwość udostępniania książek elektronicznych online, uznając, że każde udostępnienie zmniejsza proporcjonalnie sprzedaż e-booka.

2. System wynagrodzeń za wypożyczanie dokumentów elektronicznych w krajach, które stosują opłaty w ramach Public Lending Rights, nie jest określony i wymaga nowych uzgodnień z organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi.

3. Bardzo pilne jest określenie na poziomie UE zasad tzw. dozwolonego użytku w bibliotekach dokumentu elektronicznego oraz zasad negocjowania zbiorowych licencji na użytek bibliotek dla celów niekomercyjnych.

4. Rozważane są także skutki różnego podatku VAT na książki drukowane na papierze i w postaci elektronicznej. Te ostatnie we wszystkich krajach mają zdecydowanie wyższy VAT. Podobny problem dotyczy stosowanej w niektórych krajach stałej ceny książki drukowanej. Książki elektroniczne nie podlegają tym przepisom.

5. Książki elektroniczne przyspieszyły rewolucyjne zmiany systemów obiegu książki. Rola wydawcy, księgarza (dystrybutora), biblioteki, czytelnika zmienia się i wymaga określenia na nowo praw i powinności poszczególnych partnerów.

6. Komisja Europejska powinna zająć się ww. zagadnieniami i opracować odpowiednią dyrektywę.

Pouczające dla uczestników konferencji były przykłady stosowania e-booków w bibliotekach. Wszystkie prezentowane podczas konferencji projekty były finansowane przez rządy i obejmowały wiele bibliotek. Niemiecki projekt DiViBib realizowany od 2006 r. jest platformą udostępniającą książki elektroniczne i materiały audiowizualne w bibliotekach na zasadzie wypożyczeń, z której korzysta ok. 200 niemieckich bibliotek. Jego zaletą jest jednolity system wyszukiwania i dostępu do zbiorów oraz korzystne warunki licencji negocjowane z wydawcami przez DiViBib. Statystyki ukazują wzrastające zainteresowanie czytelników wypożyczaniem książki elektronicznej w systemie DiViBib. W ubiegłym roku

wypożyczono ponad 185 tys. egzemplarzy książek elektronicznych oraz ponad 300 tys. jednostek dokumentów audiowizualnych. Planowane jeszcze w tym roku badania użytkowników e-booków na przykładzie ponad 68 tys. respondentów będą wartościowym źródłem wiedzy nie tylko dla niemieckich bibliotekarzy.

Belgijski projekt Bibnet jest realizowany tylko w języku flamandzkim i dotyczy książek wydanych w tym języku. Jego celem było zwiększenie dostępu do książek flamandzkich, które są mało obecne w dużych zasobach cyfrowych, jak: Amazon, e-book.org, Google, Gallica, e-boekhuis itp. Szczególną cechą Bibnet-u jest zaawansowana technologicznie specjalna platforma, która może obsługiwać jednocześnie biblioteki, wydawców i księgarzy. W systemie Bibnet czytelnik z jednego miejsca przeszukuje całą ofertę książek elektronicznych różnych wydawców. Bibnet negocjuje z wydawcami i właścicielami praw warunki korzystania z dostępu do książki w bibliotece. Bibnet dostarcza nie tylko książki, ale także inne elektroniczne materiały audiowizualne.

Od 2004 r. hiszpański rząd realizuje program modernizacji bibliotek publicznych, na który wydał dotąd ok. 131 mln euro. Dzięki rządowym dotacjom hiszpańskie biblioteki publiczne mają dziś jeden z najwyższych wskaźników zakupów nowości wydawniczych na 100 mieszkańców (do 25 wol.). Obecnie realizowany jest drugi etap modernizacji bibliotek publicznych. Zgodnie z uchwałą przyjętą w 2009 r. przez hiszpański parlament, biblioteki publiczne mają być zaopatrzone w czytniki e-booków, dzięki czemu będą mogły wypożyczać książki elektroniczne wraz z czytnikiem. Projekt jest realizowany pilotażowo w 15 bibliotekach. Na tym etapie jest zbyt wcześnie, aby ocenić jego wpływ na rozwój czytelnictwa. Biblioteki realizujące podobne projekty w innych krajach podkreślały, że nie planują zakupu i wypożyczeń czytników ze względu na koszty i zmieniające się technologie.

Ważną uwagę hiszpańscy bibliotekarze poświęcili publicznemu dostępowi do zbiorów elektronicznych w Hiszpanii. Działający od 2006 r. portal Hispana udostępnia ok. 2,5 mln zbiorów ze 132 hiszpańskich instytucji: bibliotek, archiwów, muzeów, repozytoriów i innych niekomercyjnych zasobów cyfrowych. Specjalne oprogramowanie umożliwia łatwe przeszukiwanie i udostępnianie zdigitalizowanych zbiorów w postaci e-booka, którego forma jest bardziej przyjazna dla czytelnika niż korzystanie z narzędzi biblioteki cyfrowej.

Druga sesja konferencji poświęcona była masowej digitalizacji zbiorów w bibliotekach narodowych, prawom autorskim oraz przykładom stosowania zbiorowych licencji na użytek bibliotek. Odwołując się do doświadczeń bibliotek narodowych Austrii i Hiszpanii, pokazano modele finansowania projektów digitalizacji w oparciu o partnerstwo publiczno-prawne.

Austriacka Biblioteka Narodowa podpisała w 2010 r. umowę z Google na digitalizację w ciągu sześciu lat 600 tys. książek wydanych od XVI do końca XIX w., zawierających łącznie 180 mln stron. Google finansuje digitalizację, pełnotekstowe wyszukiwanie oraz transport książek do digitalizacji. Austriacka Biblioteka Narodowa opracowuje zbiory bibliograficzne (metadane), zapewnia wewnętrzną logistykę, przechowywanie archiwalne kopii oraz udostępnianie digitalizowanych dzieł. Czytelnicy będą mieli dostęp do cyfrowych zasobów poprzez portal Austriackiej Biblioteki Narodowej lub przez Google Search Book, a także poprzez Europeana i zwykłą wyszukiwarkę Google. Wg dyrektora Austriackiej Biblioteki Narodowej, Johannya Rachinger, dzięki projektowi Biblioteka zaoszczędzi ok. 30 mln euro, zachowując wszelkie prawa do cyfrowych kopii.

Hiszpańska Biblioteka Narodowa podpisała w 2008 r. podobną umowę z firmą telekomunikacyjną Telefonica. Projekt zakłada utworzenie do 2012 r. cyfrowych kopii 200 tys. dzieł (25 mln stron). Telefonica odpowiada za zarządzanie projektem, jedynym właścicielem kopii jest Biblioteka Narodowa i tylko przez jej portal będzie dostęp do cyfrowych kolekcji.

Inną strategię tworzenia zasobów cyfrowych przyjął rząd norweski. Od 2009 r. norweska Biblioteka Narodowa realizuje trzyletni projekt Bokhylla (Bookshelf), który przewiduje dostęp do dzieł chronionych prawem autorskim. Podpisano spe-

cialną umowę z KOPINOR-em – norweską organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, umożliwiającą publiczny dostęp do książek elektronicznych i zasobów cyfrowych poprzez portal Bokhylla na zasadzie zbiorowej licencji. Obecnie udostępnia się w nim ok. 49 tys. książek norweskich chronionych prawem, za co pobierana jest opłata 0,06 euro za stronę ponoszona przez Bibliotekę Narodową. Dostęp mają tylko użytkownicy korzystający z adresów IP zarejestrowanych w Norwegii.

Trzecia, ostatnia sesja poświęcona była realizacji idei Open Access w Europie. Przedstawiono politykę UE w zakresie upowszechniania otwartego dostępu do dzieł finansowanych ze środków publicznych, sytuację w różnych krajach europejskich, działalność SPARC-Europe reprezentującą ponad 100 europejskich uczelni i instytucji naukowych. Komisja Europejska wspiera otwarty dostęp do zasobów naukowych, finansując m.in. portal OpenAire: Open Access Infrastructure Research for Europe (<http://www.openaire.eu>), na którym można znaleźć kompendium wiedzy o europejskich zasobach w otwartym dostępie.

Konferencja „Jeden zawód, jedna przyszłość?” pokazała, z jak wieloma nowymi problemami muszą każdego roku konfrontować się biblioteki publiczne, narodowe i uczelniane. Większość zagadnień wymaga współpracy i współdziałania różnych instytucji oraz żmudnego wypracowywania wspólnej polityki na poziomie krajowym i UE, stąd m.in. wzrastające znaczenie organizacji zawodowych krajowych i międzynarodowych oraz rzecznictwa, czyli lobbingu na rzecz bibliotek.

Współorganizatorem konferencji ze strony hiszpańskiej była organizacja FESABID, która jest federacją 20 hiszpańskich stowarzyszeń działających w zakresie archiwistyki, bibliotekarstwa, muzeów oraz informacji naukowej. Do FESABID należy także blisko 10 tys. pracowników z wyżej wymienionych instytucji. W dniach poprzedzających konferencję „One profession, one future?” FESABID zorganizował dwie konferencje przeznaczone dla hiszpańskich bibliotekarzy z udziałem przedstawicieli archiwów i muzeów: XII Jornadas Españolas de Documentación (12. Hiszpańskie Dni Informacji Naukowej) oraz XVI Jornadas Bibliotecarias de Andalucía (16. Dni Bibliotekarzy Andaluzji). W obu konferencjach liczny udział wzięli bibliotekarze z całej Hiszpanii. Warsztaty, fora, spotkania seminaryjne i informacyjne obejmowały niemal wszystkie zagadnienia współczesnego bibliotekarstwa. Wydaje się, że udział w tych dorocznych spotkaniach jest zawodową powinnością hiszpańskich bibliotekarzy i ważnym źródłem informacji o współczesnym bibliotekarstwie. Tego rodzaju wspólne kongresy bibliotekarzy z udziałem archiwistów i muzealników przyczyniają się do lepszego przepływu informacji i poszerzania obszarów współpracy.

Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska

Tekst wpłynął do Redakcji 17 sierpnia 2011 r.

KOMUNIKATY

OBRADY ZARZĄDU GŁÓWNEGO STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH

W dn. 9-10 czerwca 2011 r. obradował Zarząd Główny Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Obecni byli członkowie: Elżbieta Stefańczyk, Helena Bednarska, Sylwia Błaszczyk, Maria Bochan, Maria Burchard, Joanna Chapska, Ewa Kobierska-Maciuszko, Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska, Jerzy Krawczyk, Piotr Marcinkowski, Krzysztof Marcinowski, Marzena Przybysz, oraz: Elżbieta Górską, Anna Grzecznowska, Dariusz Kozłowski, Janusz Nowicki, Konrad Stepanajtyś, Agata Szczotka-Sarna, Elżbieta Zaborowska.

Po przyjęciu protokołów z poprzedniego posiedzenia ZG dokonano podsumowania działalności Stowarzyszenia w pierwszym półroczu 2011 r.

W maju odbyły się obchody „Dnia Bibliotekarza i Bibliotek”. W całym kraju zorganizowano liczne imprezy popularyzujące czytelnictwo, w których uczestniczyli opiekunowie okręgów SBP. Z ich obserwacji wynika, że wiele małych i dużych bibliotek aktywnie włączyło się w akcję, organizując: lekcje biblioteczne dla uczniów, konkursy recytatorskie i malarskie, przedstawienia, spotkania autorskie, koncerty, wykłady, wystawy. Do Biura ZG SBP wpłynęło ponad siedemdziesiąt relacji z wydarzeń organizowanych przez biblioteki we współpracy z samorządami, szkołami, centrami kultury itp. Działania były szeroko reklamowane w mediach lokalnych. Biuro przygotowało ich podsumowanie działań, które zostało zamieszczone na portalu sbp.pl.

Także w maju SBP wzięło aktywny udział w II Warszawskich Targach Książki. Po raz pierwszy Stowarzyszenie zorganizowało panel dyskusyjny skierowany do rodziców, nauczycieli i bibliotekarzy na temat książek dla najmłodszych dzieci. Przedstawiono nową serię wydawniczą SBP „Biblioteki – Dzieci – Młodzież”. Książki, które ukazały się do tej pory w serii zaprezentowały autorki: Grażyna Lewandowicz-Nosal (*Książki dla najmłodszych. Od zera do trzech lat. Poradnik*) oraz Alicja Ungeheuer-Gołąb (*Rozwój kontaktów małego dziecka z literaturą. Podręcznik*). Panel prowadziła profesor Joanna Papuzińska-Beksiak, autorka książek dla dzieci, znawca literatury dziecięcej i młodzieżowej. Uczestnicy panelu podkreślali, że nowa seria wypełnia lukę na rynku wydawnictw dla rodziców najmłodszych dzieci.

Rozstrzygnięto trzy konkursy SBP: Nagroda Naukowa im. Adama Łysakowskiego, Nagroda Młodych im. Profesor Marii Dembowskiej, „Bibliotekarz Roku 2010”. Ich wyniki przedstawił Janusz Nowicki. Nagrody wręczono podczas VII Forum SBP, które odbyło się 2 i 3 września 2011 r. w Kiekrzu koło Poznania.

W ostatnich kilku miesiącach zrealizowano prace, których celem było wzmocnienie potencjału SBP, w tym działania wizerunkowe. Specjalista ds. public relations Agata Szczotka-Sarna przedstawiła „Księgę Znaków oraz Identyfikacji Wizualnej SBP”. ZG SBP przyjął datę 1 lipca 2011 r. jako termin wdrożenia przedstawionych w niej założeń i ustalił okres ich wprowadzania przez struktury Stowarzyszenia: do 15 września 2011 r. (Uchwała nr 7/2011). ZG przyjął do realizacji *Program działań wizerunkowych na lata 2011, 2012, 2013* (Uchwała nr 8/2011). Dyskutowano również nad projektem nowej ustawy o bibliotekach. Stan prac w tym zakresie omówił Andrzej Tywys, przewodniczący zespołu powołanego przez ZG SBP.

Wyniki prac Głównej Komisji Rewizyjnej przedstawiła jej przewodnicząca – Elżbieta Zaborowska.

W kolejnych punktach porządku obrad ZG SBP zatwierdził Regulamin Komisji Nowych Technologii ZG SBP (Uchwała nr 9/2011). Skarbnik SBP – Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska przedstawiła projekt dokumentu dotyczącego zasad

polityki rachunkowości do stosowania przez struktury SBP. Po przeanalizowaniu przedstawionych materiałów ZG SBP przyjął dokument (Uchwała nr 10/2011).

Ogłoszono wyniki naborów do Programów Operacyjnych MKiDN, MPiPS, MNiSW oraz innych. A. Grzecznowska, dyrektor Biura ZG SBP poinformowała o uzyskaniu grantu z Fundacji Inicjatyw Obywatelskich, przedstawiła zasady jego realizacji. Grant ten umożliwi rozwój działalności Stowarzyszenia, w tym m.in.: wsparcie działań dotyczących promocji czytelnictwa, współpracę międzynarodową, wdrażanie działań wizerunkowych. W ramach tych ostatnich J. Pasztaleniec-Jarzyńska omówiła działania zmierzające do budowy profesjonalnej bazy członków SBP, zaproponowała docelową strukturę bazy i zobowiązała się do opracowania wersji podstawowej, która posłuży do opracowania bazy do końca 2011 r. Przedstawiono stan przygotowań do VI Forum Młodych Bibliotekarzy (Piotr Marcinkowski) oraz do VII Forum SBP. Elżbieta Stefańczyk, przewodnicząca SBP, poinformowała o pracach organizacyjnych i merytorycznych, dotyczących zarówno samego Forum, jak i towarzyszącej mu konferencji, poświęconej budownictwu bibliotecznemu. Odbędzie się ono w dn. 2-3 września 2011 r. w Kiekrzu koło Poznania. Dn. 1-2 września 2011 r. to z kolei daty konferencji „Biblioteka XXI w., nowoczesna architektura, funkcjonalne wyposażenie, pomysły aranżacje. Trzy lata po Kielcach – najnowsze realizacje”. Jej współorganizatorami są Biblioteka Politechniki Poznańskiej oraz Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu.

W sprawach różnych dyskutowano o obchodach jubileuszowych w 2012 r.: 95 lat SBP, 85 lat „Przeglądu Bibliotecznego”, 50 lat ZIN-u. E. Stefańczyk zapoznała członków ZG SBP z propozycją zorganizowania w Polsce w 2016 lub 2017 r. we współpracy z Biblioteką Narodową oraz prezydentem Wrocławia Kongresu IFLA. Zarząd Główny SBP zaakceptował tę propozycję, która uświetniłaby obchody stulecia SBP (Uchwała nr 11/2011).

RELACJA Z OBCHODÓW „TYGODNIA BIBLIOTEK 2011”

„Tydzień Bibliotek” to inicjatywa SBP z 2004 r., której celem jest wykreowanie bibliotek jako miejsc, gdzie oprócz korzystania z książek, można ciekawie spędzić czas. To także możliwość lepszego zapoznania z zawodem bibliotekarza i przełamanie bibliotekarskich stereotypów: pokazanie, iż bibliotekarze to osoby z różnorodnymi pasjami i umiejętnościami. „Tydzień Bibliotek” to także czas, w którym poprzez wiele imprez, spotkań, wykładów czy wystaw promuje się literaturę i czytelnictwo. „Tydzień Bibliotek” trwa od 8 do 15 maja, a rozpoczyna się od Ogólnopolskiego „Dnia Bibliotekarza i Bibliotek”. W ramach programu organizowany jest konkurs skierowany do bibliotek i ośrodków informacji w całej Polsce, dotyczący wszelkich działań związanych z promocją czytelnictwa i biblioteki. Warunkiem udziału w nim jest przesłanie pełnej dokumentacji z realizacji przeprowadzonych akcji. W tym roku po raz pierwszy ustanowiono nagrodę dodatkową w konkursie pod hasłem „Komu po drodze?”, jej sponsorem była Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Mogły ją zdobyć te biblioteki, które w swojej ofercie przygotowały interesujące propozycje skierowane do dwóch grup wiekowych: młodzieży w wieku od 16 do 25 lat oraz dorosłych w wieku 25-60, odbiorców mających mniejszy kontakt z biblioteką bądź zupełnie z niej niekorzystających. Istotne jest zwrócenie ich uwagi na biblioteki jako miejsca atrakcyjnego dla każdego, bez względu na wiek. Prace można było nadsyłać do 15 lipca 2011 r. Wyniki Komisja Konkursowa SBP ogłosi najpóźniej do końca września 2011 r.

Tegoroczny „Tydzień Bibliotek” upłynął pod hasłem „Biblioteka zawsze po drodze, nie mijam – wchodzę”. Wiele małych i dużych bibliotek w całym kraju włączyło się aktywnie w popularyzację książek i czytelnictwa, organizując lek-

cje biblioteczne dla uczniów, konkursy recytatorskie, malarskie, przedstawienia, spotkania autorskie, koncerty, wykłady i wystawy. Relacje z różnych wydarzeń napłynęły z ponad siedemdziesięciu miast i miejscowości. W Gnieźnie zorganizowano konkurs plastyczny na najpiękniejszą okładkę ilustrującą baśnię Hansa Christiana Andersena, w Zduńskiej Woli wybierano najlepsze wiersze czytelników o książkach, zaś w Siemianowicach Śląskich zaprezentowano intrygującą wystawę „*Władca pierścieni, Gwiezdne wojny i Japonia* w literaturze, kulturze i filmie”, zestawiając ze sobą z pozoru trzy zupełnie odrębne tematy. Zielona Góra zaproponowała sygnowanie książek ozdobnymi pieczęciami w ramach akcji „Oznacz swoje książki, by nikt nie zapomniał Ci ich oddać”. W Aleksandrowie Kujawskim zaufano rodzicom, proponując im prelekcję „Przy kawie o dobroczynnym wpływie głośnego czytania na rozwój dzieci” oraz zwrócono uwagę na ekologię, organizując wymianę książek za makulaturę i baterie. „Łosprawimy po naszymu”, czyli konkurs Gwary Śląskiej odbył się w Raciborzu. W tamtejsze obchody „Tygodnia Bibliotek” włączyli się także nasi sąsiedzi zza Olzy, organizując Dzień Czeski: Biblioteka im. Petra Bezruce z Opawy. Biblioteka w Jarocinie postanowiła wpisać się do Księgi Guinnessa, tworząc najdłuższą zakładkę do książki z kolorowych papierków po cukierkach, natomiast we Wrocławiu przygotowano konkurs „Literacki Detektyw” wymagający nie lada wiedzy i pamięci zarówno od organizatorów, jak i uczestników. Przez siedem dni prezentowano czytelnikom fragmenty literatury pięknej na temat bibliotek bądź bibliotekarzy – trzeba było odgadnąć tytuł oraz autora dzieła, z którego pochodzi cytat.

„Tydzień Bibliotek” to również spotkania z ciekawymi gośćmi i autorami. W Opolu można było uczestniczyć w multimedialnym wykładzie na temat twórczości Elfriede Jelinek oraz w spotkaniu autorskim z wybitną dziennikarką Teresą Torańską. Oleśnica zorganizowała spotkanie z Jarosławem Kretem, prezenterem pogody, ale także fotoreporterem i autorem książek podróżniczych. W Poznaniu Juliusz Sienkiewicz, wnuk pisarza, opowiadał o losach rodu, zaś w Szczecinie odbyła się „Herbatka z Kisielom”, spotkanie z Małgorzatą Gąsiorowską, autorką biografii *Kisielewski* oraz synem tego znanego prozaika, publicyście i kompozytora, Jerzym Kisielewskim. Sieradz sprawił niespodziankę wszystkim fanom Trójkowej Listy Przebojów, zapraszając do swojej biblioteki znanego muzycznego dziennikarza Marka Niedźwieckiego. Niezwykle interesujący wykład miał miejsce w Centrum Sztuki Współczesnej w Toruniu, gdzie Arkadiusz Wagner, historyk sztuki i bibliolog, opowiadał o książce jako dziele sztuki, prezentując ją od strony drukarskiej, papirniczej, ilustratorskiej i introligatorskiej. Przy tej okazji podziwiać można było unikatowe egzemplarze książek.

Wśród bogatej oferty zajęć dla dzieci ciekawą inicjatywą wykazała się biblioteka w Kędzierzynie-Koźlu, pozwalając najmłodszym czytelnikom na stworzenie swojego własnego audiobooka pod hasłem „Książka zaczarowana twoim głosem”, Gmina Węgliniec zorganizowała konkurs na najlepszą reklamę książki, którego wyniki mogą stać się cenną pomocą dla księgarń. W Bydgoszczy znani mieszkańcy miasta przybliżyli dzieciom fragmenty ulubionych lektur z dzieciństwa, dziś już nieco zapomnianych. Biblioteka w Tychach dokonała uroczystego pasowania na czytelnika wielką księgą bajek, a Zory zaprosiły gimnazjalistów na oryginalne warsztaty kaligraficzne.

W „Tygodniu Bibliotek” nie zabrakło również propozycji dla dorosłych czytelników. W Lublinie przygotowano interesującą wystawę „Samuela Tyszkiewicza sztuka pięknej książki”, prezentującą cenne starodruki i oryginalne dzieła, przybliżono postać niezwykłego typografa-samouka, wydawcy, drukarza i bibliofila, twórcy florenckiej oficyny „Stamperia polacca”, którego dewizą było *Rzeczy piękne wydać pięknie*. Biblioteka w Bolszewie zaprosiła mieszkańców na wernisaż wystawy na temat mitologii słowiańskiej, połączony z występem pieśniarek wykonujących tradycyjne pieśni z terenu Suwalszczyzny i Kurpiów. Miejska Biblioteka Publiczna w Gliwicach znalazła niecodzienny sposób na zachęcenie do czytania poza biblioteką: kilkadziesiąt osób czytało bądź słuchało audiobooków na

Rynku Starego Miasta, gdzie ustawiono także regał z książkami dla tych, którzy w trakcie zechcieliby przyłączyć się do wspólnego czytania. W Jastrzębiu-Zdroju przeprowadzono warsztaty na temat technik przekazu ustnego praktykowanego w różnych kulturach, przedstawiono sposoby konstruowania opowiadań w celu zwrócenia uwagi słuchaczy.

„Tydzień Bibliotek” to czas, kiedy nie tylko biblioteki, ale i bibliotekarze mogli zaprezentować się od ciekawszej strony. W Zarach zorganizowano wystawę „Pasje twórcze Bibliotekarzy”. Biblioteka Pedagogiczna w Elblągu przygotowała wystawę zdjęć z dzieciństwa i młodości pracowników biblioteki. Bibliotekarze rzeszowscy pokazali fotografie z ich dalekich podróży. Ponadto w 19 miejscowościach w całej Polsce już po raz drugi zorganizowano rajd rowerowy bibliotekarzy, czytelników, księgarzy i miłośników rowerów pod hasłem „Odjazdowy Bibliotekarz”. Rajd był niezwykle atrakcją dla wielu mieszkańców miejscowości, gdzie się odbywał: trasy przebiegały obok bibliotek, księgarń i antykwariatów, kolumny rowerów przejeżdżały od kilku do kilkunastu kilometrów. Rajdowi często towarzyszyły dodatkowe imprezy: bezpłatna wymiana książek, konkursy, pikniki, koncerty. Nawet wtedy, kiedy pogoda nie dopisała, jak miało to miejsce na przykład w Krakowie, bibliotekarze nie stracili ducha i zamiast rajdu zorganizowali przemarsz na Rynek Starego Miasta, skandując hasła zachęcające do czytania i odwiedzania bibliotek.

Podsumowując „Tydzień Bibliotek 2011”, śmiało można powiedzieć, że był to czas dobrze wykorzystany, bogaty w wiele interesujących inicjatyw i wydarzeń skupiających się wokół biblioteki książek i miłośników czytania. Wszystkie spotkania i imprezy spełniły swoje zadanie – zbliżyły czytelników, mieszkańców miast do literatury oraz miejsc i ludzi, którzy są z nią związani.

„BIBLIOTEKARZ ROKU 2010” – NOWY KONKURS ZARZĄDU GŁÓWNEGO STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH

ZG SBP, we współpracy ze strukturami terenowymi Stowarzyszenia, ogłosił nowy ogólnopolski konkurs na „Bibliotekarza Roku”. W celach konkursu wymieniono: podniesienie prestiżu zawodu bibliotekarza w świadomości społecznej, upowszechnianie wartości określających misję społeczną bibliotekarzy i ich odpowiedzialność w budowie społeczeństwa wiedzy, rozbudzenie aktywności zawodowej bibliotekarzy.

Konkurs został wpisany do kalendarza wydarzeń związanych z obchodami „Dnia Bibliotekarza i Bibliotek”, programem promocji książek i czytelnictwa oraz skorelowany z regionalnymi konkursami „Bibliotekarz Roku”, organizowanymi przez niektóre struktury terenowe SBP lub wojewódzkie biblioteki publiczne. Zgodnie z regulaminem konkursu przebiegał dwuetapowo: etap I – wybory „Bibliotekarza Roku” danego województwa, przeprowadzone przez zarządy okręgów, etap II – głosowanie internetowe na portalu Stowarzyszenia. Z ramienia Zarządu Głównego koordynatorem konkursu została Ewa Stachowska-Musiał, członek honorowy SBP. Informacje o konkursie były szeroko reklamowane zarówno na portalu sbp.pl, jak i w czasopiśmie SBP.

Zwycięzcami etapu I, którzy weszli do etapu II (finału) konkursu zostali:

– Barbara Bielasta, kierownik Oddziału Informacyjno-Bibliograficznego i Wiedzy o Regionie Powiatowej Biblioteki Publicznej im. Zygmunta Krasińskiego w Ciechanowie,

– Marta Czarnecka, dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Lubiczu,

– Błażej Feret, dyrektor Biblioteki Politechniki Łódzkiej,

– Bożena Jaskowska, dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego,

– Elżbieta Kampa, dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu,

– Lucyna Kumala, dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Chrzanowie,

-
- Barbara Kuprel, kierownik Oddziału dla Dzieci i Młodzieży Biblioteki Publicznej w Mońkach,
 - Anita Romulewicz, kierownik Działu Informacyjno-Bibliograficznego Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie,
 - Danuta Szlendak, dyrektor Powiatowej Biblioteki Publicznej w Puławach,
 - Małgorzata Wojtaluk, kierownik Biblioteki Dziecięcej i Młodzieżowej Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kołobrzegu.
- Sylwetki wszystkich finalistów były prezentowane na portalu sbp.pl oraz w czasopismach SBP.

W głosowaniu internetowym zwyciężyła, uzyskując zaszczytny tytuł „Bibliotekarza Roku 2010”, Barbara Kuprel. Wszystkich finalistów zaproszono na VII Forum SBP, w czasie którego odbędzie się uroczystość wręczenia nagród laureatom. Przedsięwzięcie wsparły środki uzyskane z programu operacyjnego MPiPS Fundusz Inicjatyw Obywatelskich oraz z Instytutu Książki. W realizację I etapu (wybór „Bibliotekarza Roku” na szczeblu wojewódzkim) włączyli się organizatorzy bibliotek.

Oprac.: *Anna Grzecznowska,*
Małgorzata Woźniak

Materiał wpłynął do Redakcji 12 sierpnia 2011 r.